

Feyer, Johan Fredrik

1821-80, fabrikkeier. Født 16.7.1821 i Christiania. Foreldre: Sorenskriver [Christian Feyer](#) (1793-1879) og Helene Othilie Falck (1792-1865). Gift 16.9.1849 med Nicoline Johanne Marie Bodom (27.8.1824-14.5.1898), datter av sogneprest Thomas Bodom (1785-1832) og Erika Marie Elisabeth Bang (1783-1825). Død 26.6.1880 i Kristiania.

Johan Feyer var en av Norges industripionerer på 1800-tallet. Han grunnla [steintøyfabrikasjonen i Egersund](#) og drev fabrikken fra 1848 til 1876.

Johan Feyer (1821 - 1880)

Feyer vokste opp i Christiania og Larvik, men kom som 13-åring til Egersund, da faren ble utnevnt til sorenskriver i Jæren og Dalane. Johan var interessert i teknikk og naturvitenskap, spesielt geologi, og fartet rundt i fjellene i Dalane etter mineraler. Etter privatundervisning hos sognepresten i Hå og videre skolegang i Christiania tok han examen artium 1841, men den dårlige eksamenskarakteren «non contemnendus» satte stopp for en videre akademisk karriere.

Med økonomisk hjelp fra faren ville Feyer nå forsøke å utnytte leirforekomstene på Leidland nær Egersund. Han reiste til Storbritannia for å lære steintøyfabrikasjon. 1846 vendte han tilbake til Egersund. I kompaniskap med et stavangerfirma ble det kjøpt tomter og oppført en fabrikk etter britisk mønster. Råvarer, fagarbeidere, teknologi og metoder for produksjonsledelse ble også hentet fra Storbritannia.

I oktober 1848 kom Egersund Potteri i drift, og året etter overtok Feyer hele virksomheten. Fabrikken

hadde en gunstig plassering, med kort avstand til Newcastle, som var utskipningshavn for viktige råvarer og hadde et viktig keramisk miljø. I løpet av 1850-årene ble han den ledende steintøyfabrikant i Norge.

1865 tok Feyer neste skritt, da potteriet ble omdannet til fabrikk for hvitt steintøy, [Egersunds Fayancefabrik](#). Kapitalen til omleggingen kom for en del gjennom salg av titanjernmalmfelter. Til å utføre de sidene ved produksjonen av hvitt steintøy som arbeiderne i Egersund ikke mestret, gjorde han som i 1848: Han hentet fagarbeidere fra utlandet, denne gang fra Sverige.

Johan Feyer hadde mange jern i ilden. Ustoppelig arbeidet han med nye ideer - forbedring av fabrikken og leting etter metaller og mineraler. I 1870-årene tapte han store pengesummer gjennom A/S Stavanger Grubekompani, et selskap han hadde tatt initiativ til for å bore etter kull på Jæren. Fabrikken i Egersund fikk likviditetsproblemer, og 1876 ble den overlevert skifteretten. Eiendommene ble solgt for en billig penge til et interessentskap.

Det viste seg at boet likevel ikke var insolvent, og fabrikken startet opp på nytt. Johan Feyer ble tilbudt stillingen som disponent, men avslo. Skuffet forlot han Egersund og slo seg ned i Kristiania. Også her arbeidet han videre med sine geologiske interesser. Kort før sin død 1880 mente han å ha funnet gull på Andøya.

Johan Feyer hadde store teoretiske og praktiske kunnskaper innen for teknikk og naturvitenskap, men finanser og forretningsliv opptok ham i mindre grad. Han behersket selv det tekniske og håndverksmessige grunnlaget for produksjonen. Fabrikken i Egersund ble knyttet opp til det internasjonale keramiske miljøet. Den var ikke bare Norges første industrielle steintøyfabrikk, men i mange år også den største.

A/S Egersunds Fayancefabriks Co., som Feyer grunnla, var i drift frem til 1979 og forsynte størsteparten av det norske markedet med husholdningssteintøy, artikler som i dag er ettertraktede samlingsobjekter.

VERKER

Etterlatte papirer: Johan Feyers notatbok (med opptegnelser knyttet til leirvare- og steintøyproduksjon) finnes i Egersund Fayancemuseum, Egersund.

KILDER OG LITTERATUR

Gundersen, T.H.:Egersunds Fayancefabrik, Egersund 2011.

Grude, E. H.: Egersund byhistorie, bd. 1, Egersund 1996.

Lorentzen, O. og Kielland, T. B.: A/S Egersunds Fayancefabriks Co. 1847-1947, Stavanger 1947.

Mehus, I.: biografi i NBL1, bd. 4, 1929.

Mehus, I.:Egersund og fajansefabrikken på 1800-tallet, stensilert manuskript, Egersund 1945/Oslo 1964.

PORTRETTER M.M.

Fotografiske portretter: Portrett av ukjent fotograf, ca. 1860; Egersund Fayancemuseum.

© Egersund byhistoriske leksikon
<https://www.dalanefolkemuseum.no/leksikon/>
PDF produsert 07.12.2021 06:55.
Artikkelen kan brukes fritt mot kreditering.

Produsert med støtte fra:
Dalane Folkemuseum
Museumsveien 20, 4373 Egersund
<https://dalanefolkemuseum.no>